

Egzamin licencjacki

Zagadnienia z zakresu historii Europy Środkowo-wschodnioeuropejskiej

1. Europa Środkowo-Wschodnia – zasięg geograficzny, problemy definicyjne, treści ideowe, periodyzacja dziejów.
2. Ziemie Europy Środkowo-Wschodniej i jej mieszkańcy do pocz. XIV w.: etnogeneza ludów i wędrówki plemion – postępy chrześcijaństwa – powstanie i rozwój monarchii patrymonialnych – integracja gospodarcza – rozwój cywilizacyjny i kulturowy – znaczenie geopolityczne.
3. Rzym i Bizancjum – dwa wzorce polityczne i kulturowe dla Europy Środkowo-Wschodniej – dwie koncepcje chrześcijaństwa? – odmienności filozoficzne i teologiczne
4. Ruś Kijowska – teoria normańska i słowiańska – rurykowicze – chrystianizacja – kontakty z Bizancjum – mocarstwowość – rozdrobnienie feudalne – upadek – relacje z sąsiadami – znaczenie tradycji
5. Jagiellonowie – Litwa wczesnośredniowieczna – Wielkie Księstwo Litewskie a dziedzictwo Rusi Kijowskiej – unia polsko-litewska – od bitwy pod Warną do bitwy pod Mohaczem – Jagiellonowie na Węgrzech i w Czechach
6. Reformacja i ferment intelektualny w Europie Środkowo-Wschodniej – sytuacja religijna i intelektualna w XIV–XVI w. – echa wystąpienia Lutra – *casus* Węgier – regionalne odmiany reformacji – bracia czescy – bracia polscy – Jan Ámos Komenský – geneza wojny trzydziestoletniej – wpływ nowych prądów na kształtowanie się tożsamości mieszkańców Europy Środkowo-Wschodniej
7. Kwestia węgierska w polityce europejskiej – przyczyny klęski pod Mohaczem – pod władzą Habsburgów i Osmanów – węgierskie próby odzyskania niepodległości – Siedmiogród
8. Czechy przed i po 1620 r. – panowanie Przemysławów i Luksemburgów – ruch husycki – państwo Jerzego z Podiebradu – panowanie Jagiellonów – bitwa pod Białą Górą i jej następstwa – rządy Habsburgów
9. Rzeczpospolita Obojga Narodów – zasady unii polsko-litewskiej – państwo bez stosów? – kwestia tolerancji religijnej – unia brzeska – zagadnienia ustrojowe – Rzeczpospolita wielu narodów? – pojęcie narodu politycznego – powstanie Chmielnickiego i unia hadziacka – *antemurale christianitatis*? – przyczyny i przebieg rozbiorów
10. Imperium Osmańskie i jego wasale w Europie Środkowo-Wschodniej – podboje osmańskie w Europie – Bałkany pod panowaniem tureckim w XV–XVIII w. – powstania antytureckie na ziemiach południowosłowiańskich w XVI i XVII wieku – Węgry pod panowaniem Tureckim – relacje z Rzeczpospolitą, Kozaczyzną i Moskwą – islam – stosunek do innych religii – patriarchat konstantynopolski
11. *Trzeci Rzym?* – geneza i rozwój Państwa Moskiewskiego – „zbieranie ziem ruskich” – rola prawosławia w kształtowaniu się świadomości narodowej ludności wschodnioeuropejskiej – od reform Piotra I do rozbiorów Rzeczypospolitej
12. Żydzi w Europie Środkowo-Wschodniej – żydzi w średniowiecznej Europie Środkowo-Wschodniej – gmina żydowska w okresie późnośredniowiecznym i wczesnonowożytnym – „Złoty Wiek” polskiej społeczności żydowskiej – źródła antysemityzmu i przemocy antyżydowskiej – przemiany duchowości żydowskiej w XVII i XVIII wieku – haskala (żydowskie oświecenie).
13. *Między Wschodem a Zachodem?* – obszar Europy Środkowo-Wschodniej na mapie Starego kontynentu – wspólnota i różnice cywilizacyjne – specyfika życia

- gospodarczego – życie kulturalne i naukowe – oświecenie śródowo-wschodnio europejskie – wkład w dorobek cywilizacyjny Europy
14. Imperium Habsburgów w latach 1804–1918 – wiosna ludów – wielonarodowa monarchia dualistyczna – przemiany ustrojowe – życie polityczne – emancypacja narodów monarchii – plany przebudowy – przyczyny upadku
  15. Ruchy narodowe w Europie Środkowo-Wschodniej – „odrodzenie narodowe” czy „tradycja wynaleziona” – nacjonalizm: teoria i praktyka – narody jako „wspólnoty wyobrażone” – ruchy narodowe w Europie Środkowo-Wschodniej XIX w.: podobieństwa i różnice – insurekcje narodowowyzwoleńcze
  16. I wojna światowa i jej znaczenie dla Europy Środkowo-Wschodniej – emancypacja narodowa – upadek dawnych imperiów – wizje nowej Europy Środkowo-Wschodniej – mechanizmy tworzenia nowych państw
  17. Europa Środkowo-Wschodnia wobec totalitaryzmów III Rzeszy i ZSRR – Wielki Głód na Ukrainie – ewolucja niemieckiej koncepcji „ostatecznego rozwiązania” i Zagłada Żydów – inne zbrodnie nazistowskie i komunistyczne – „małe ludobójstwa” w Europie Środkowo-Wschodniej
  18. W radzieckiej strefie wpływów – utworzenie „żelaznej kurtyny” – odwilż 1956 r. – powstanie węgierskie – polski październik – praska wiosna – ruchy dysydenckie – znaczenie „Solidarności” – zróżnicowanie wpływów radzieckich w państwach regionu – Jugosławia i Albania
  19. *Jesień ludów* – geneza i przebieg w poszczególnych państwach Europy Środkowo-Wschodniej
  20. Europa Środkowo-Wschodnia po rozpadzie ZSRR – transformacja ustrojowa – integracja europejska a różnice cywilizacyjne w Europie – Bułgaria i Rumunia – powrót nacjonalizmów? – rozpad Czechosłowacji – polityka Federacji Rosyjskiej wobec „bliższych” i dalszych sąsiadów po roku 1991
  21. Ukraina – kraj „między Wschodem a Zachodem”? – retrospekcja i perspektywy
  22. Współczesne wyzwania – współczesne wizje Europy Środkowo-Wschodniej – Grupa Wyszehradzka – wizje relacji z UE i Federacją Rosyjską – Europa Środkowa a NATO – Viktor Orbán – Grecja i Macedonia